

Рекомендовано Вченою радою
ДВНЗ "Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди"
Протокол № 3 від 27 жовтня 2014 р.

Видання здійснено за сприяння Міжнародної Експертної Агенції
"Консалтинг і Тренінг" та Східно-Європейського Інституту Психології

Редакційна колегія випуску:

Кремень В.Г., Савченко О.Я., Маноха І.П., Ляшенко О.І., Коцюр В.П.,
Рик С.М., Вашуленко М.С., Бех І.Д., Калмикова П.О.

Відповідальний редактор випуску:

Маноха І.П., доктор психологічних наук, професор

Гуманітарний вісник ДВНЗ "Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди" – Додаток 1 до Вип. 5, Том V (56) : Тематичний випуск "Вища освіта України у контексті інтеграції до європейського освітнього простору". – К.: Гнозис. 2014. – 528 с.

Humanitarian Bulletin SU "Pereyaslav-Khmelnytsky Pedagogical University by H.Skovoroda" – Supplement 1 to Vol. 5, Volume V (56): Thematic issue "Higher Education in Ukraine in the context of integration into the European educational space." - K.: Gnosis, 2014. - 528 p.

Збірник затверджено постановою Президії ВАК України
з психологічних та філософських наук від 14.04.2010 №1-05/3,
педагогічних наук від 06.10.2010 №3-05/6.

У тематичному випуску вміщені наукові статті фахівців з литацької вищої освіти, присвячені актуальній проблемі входження України до європейського освітнього простору. Перспективи євроінтеграційних процесів у сфері вищої освіти, вимоги Болонського процесу та питання готовності України відповідати цим вимогам, моніторинг якості освіти, стандарти європейського освітнього простору та завдання, що стоять перед вищою освітою України сьогодні - ось далеко не повний спектр проблем та питань, до висвітлення та спроби розв'язання яких звертаються автори випуску. У центрі уваги також питання управління якістю освіти, перспективи запровадження механізмів сучасного освітнього менеджменту, а також - умови й напрями оптимізації та розвитку вищої освіти України в сучасних умовах. Для фахівців-освітян, науковців, дослідників психолого-педагогічних та управлінських проблем розвитку освітньої справи в Україні та за її межами.

ISBN 978-966-2760-18-7(5)

- © Переяслав-Хмельницький ДПУ ім. Г. Сковороди, 2014 р.
- © Східно-Європейський Інститут Психології, 2014 р.
- © Міжнародна Експертна Агенція "Консалтинг і Тренінг", 2014 р.
- © Видавництво "Гнозис", 2014 р.

ТЕМАТИЧНИЙ ВИПУСК

ВИЩА ОСВІТА УКРАЇНИ У КОНТЕКСТІ ІНТЕГРАЦІЇ ДО ЄВРОПЕЙСЬКОГО ОСВІТНЬОГО ПРОСТОРУ

Додаток 1 до Вип. 5, том V (56), 2014 р.

Тематичні рубрики випуску:

Болонський процес і перспективи розвитку вищої освіти в Україні, Європі та світі

Управління якістю освіти: стандартизація та інноваційність

Моніторинг якості освіти: засоби, технології та перспективи

Сучасний освітній менеджмент: економічні, організаційні та психологічні засоби реалізації в Україні, Європі та світі

Філософія та психологія освіти

Послідовність загальної середньої та вищої освіти як європейський стандарт

Новітні засоби навчання: проблеми впровадження та стандартизації

Психолого-педагогічні та організаційні умови запровадження європейських стандартів вищої освіти в Україні

**Болонський процес і перспективи розвитку вищої освіти
в Україні, Європі та світі**

Управління якістю освіти: стандартизація та інноваційність

Моніторинг якості освіти: засоби, технології та перспективи

**Сучасний освітній менеджмент: економічні, організаційні та психологічні
засоби реалізації в Україні, Європі та світі**

Філософія та психологія освіти

**Послідовність загальної середньої та вищої освіти
як європейський стандарт**

Новітні засоби навчання: проблеми впровадження та стандартизації

**Психолого-педагогічні та організаційні умови запровадження європейських
стандартів вищої освіти в Україні**

**The Bologna process and prospects of higher education
in Ukraine, Europe and the world**

Management for the quality of education: experience and innovations

Monitoring the quality of education: tools and technologies

**Modern means of training and education:
problems of implementation and standardization**

Philosophy and Psychology of Education

The sequence of secondary and higher education as a European standard

**Modern educational management: economic, organizational and psychological
means implementation in Ukraine, Europe and the world**

**Psychological, educational and organizational conditions for the implementation
of European standards of higher education in Ukraine, Europe and the world**

**Психолого-педагогічні та
організаційні умови запровадження
європейських стандартів вищої
освіти в Україні**

СИРЦОВ В. К.,

доктор медицинских наук, профессор,
заведующий кафедрой гистологии,
цитологии и эмбриологии ЗГМУ

ЗИДРАШКО Г. А.,

кандидат медицинских наук, доцент,
кафедра пропедевтической и
хирургической стоматологии ЗГМУ

АЛИЕВА Е. Г.,

кандидат биологических наук, доцент,
кафедра гистологии, цитологии и
эмбриологии ЗГМУ

СИДОРОВА И. В.,

кандидат медицинских наук, старший
преподаватель, кафедра гистологии,
цитологии и эмбриологии ЗГМУ

ФЕДОСЕЕВА О. В.,

кандидат медицинских наук, доцент,
кафедра гистологии, цитологии и
эмбриологии ЗГМУ

ТАВРОГ М. Л.,

кандидат медицинских наук,
ассистент, кафедра гистологии,
цитологии и эмбриологии ЗГМУ

ВОЛИК А. А.,

кандидат медицинских наук, доцент,
кафедра физической реабилитации и
здоровья человека,
Классический приватный университет,
г. Запорожье

ОРГАНИЗАЦИЯ САМОСТОЯТЕЛЬНОЙ РАБОТЫ СТУДЕНТОВ

*Рассмотрена организация самостоятельной работы студентов
на кафедре гистологии, цитологии и эмбриологии ЗГМУ
Ключевые слова: аудиторная самостоятельная работа, вне
аудиторная самостоятельная работа, познавательная*

деятельность, творческая деятельность.

Показана організація самостійної роботи студентів на кафедрі гістології, цитології та ембріології ЗДМУ

Ключові слова: аудиторна самостійна робота, поза аудиторна самостійна робота, пізнавальна діяльність, творча діяльність.

The organization of independent work of students on department of histology, cytology and embryology of Zaporizhzhya State Medical University

Key words: lecture hall independent work, outside of lecture hall independent work, cognitive activity, creative activity.

Самостоятельная работа студента является органической частью учебного процесса в Запорожском государственном медицинском университете (ЗГМУ) и играет решающую роль в формировании личности будущего врача, является одним из эффективных способов развития познавательной активности студентов и формировании у них самостоятельности в процессе обучения.

Актуальность исследования. Понятие «самостоятельная работа студентов» различные авторы понимают по-разному: некоторые считают самостоятельную работу необходимой стороной, элементом любого метода обучения в ВУЗе; другие относят к ней только самостоятельное изучение материала; третьи трактуют самостоятельную работу как обязанность студентов, предусмотренную учебным планом и характером обучения [1, 2, 3]. Но все исследователи акцентируют внимание на необходимости уделять ей большое внимание.

Это объясняется несколькими причинами:

- по-первых, любая аудиторная работа включает элемент самостоятельной, поскольку личность усваивает материал всегда сама;
- во-вторых, именно разнообразная самостоятельная работа обеспечивает наиболее высокий уровень усвоения материала - трансформацию;
- в-третьих, только в процессе самостоятельной работа формируется убеждения;
- в-четвертых, самостоятельная работа, которая переходит в самообразование, формирует у студентов такие качества личности и характера как самостоятельность, целеустремленность, сосредоточенность.

В настоящее время существует несколько точек зрения о сущности

самостоятельной работы. С одной стороны, она отождествляется с самостоятельной деятельностью и рассматривается в системе лекционных, практических занятий, лабораторных работ и семинаров как восприятие и самостоятельное осмысление студентами информации, которая сообщается преподавателем. С другой стороны, самостоятельная работа считается только та, в ходе которой студент без помощи преподавателя, анализируя и обобщая учебный материал, проверяет свои выводы и полученные результаты [2].

Существует две формы самостоятельной работы студентов: аудиторная и внеаудиторная. Основные виды аудиторной самостоятельной работы такие: консультации, семинары, контрольные работы. Внеаудиторная самостоятельная работа включает значительно больше различных видов деятельности: изучение научной и дополнительной литературы; изучение методических разработок; работа с конспектом лекций; составление таблиц, графиков, схем; самостоятельный поиск информации и др.

Самостоятельная работа студента может быть интерпретирована как умения студента систематизировать, планировать, контролировать и регулировать свою деятельность, свои действия без помощи и контроля со стороны преподавателя.

У студентов, которые поступили в ВУЗ, сформировалась собственная система самостоятельной работы. Но методы обучения в высшем учебном заведении значительно отличаются от методов обучения в средней школе.

Необходимо признать, что уровень подготовки студентов-первокурсников к самостоятельной работе очень низкий. Преобладающее большинство из них не умеют слушать и конспектировать лекции: не умеют углубленно работать с книгой; неохотно обращаются к дополнительной литературе; не умеют самостоятельно подбирать литературу; неподготовлены к выступлениям с сообщениями, докладами; не умеют анализировать выступления одногруппников и др.. Особенно небольшой процент составляют те первокурсники, которые могут выполнять такие виды самостоятельной работы как составление тезисов, написание рефератов, поиск необходимой дополнительной литературы. Бывают такие случаи, когда студенты хорошо усваивают некоторые положения лекции или учебного пособия, но не могут раскрыть их сущность, применить их к соответствующей ситуации, к тому или другому конкретному факту действительности.

Многие студенты первых курсов не знают возможностей библиотек, читальных залов, не умеют организовать свою работу, рационально использовать свободное время для обучения. Отсутствие этих умений сразу же негативно отразится на качестве выполнения заданий, на усвоении про-

граммного матеріала по всем учебным дисциплінам.

Только четкая организация самостоятельной работы первокурсников будет обеспечивать высокий уровень знаний и умений студентов, качество их профессиональной подготовки. Первокурснику прежде всего необходима система, систематическое усвоение основ наук, необходима жесткая организация своего труда и времени с первого дня, с первой лекции. Именно от этого зависит, сможет ли студент учиться в университете.

Учебная работа в ВУЗе требует от студента самодисциплины, высокой самоорганизованности и самоконтроля. Овладение методами и приемами самостоятельной работы, развитие навыков систематически учиться возможно только в результате кропотливого труда, организации занятий по плану. Студенты должны понимать, что посещение занятий является обязательным. При этом важно не только присутствовать на занятии, но и активно участвовать в нем; внимательно слушать преподавателя, вести необходимые записи, запоминать и усваивать материал.

При работе над планом необходимо сразу же приучать себя к осмыслению текста в целом, а не к механическому разделению его на случайные части. Пункты плана не раскрывают содержания, а лишь называют вопросы, которые рассматриваются. Поэтому наиболее целесообразно формулировать пункты плана в виде именительных предложений, которые были бы лаконичными, сжатыми и выразительными. План составляется в том случае, когда нужно сложить общее представление с тексте. Для усвоения того, о чем говорится в материале, который изучается, нужно найти в нем главное, ведущие мысли и сформулировать их в виде тезисов, которые являются последовательной формулировкой в утвердительной форме основных теоретических положений.

Более сложной формой овладения материалом является реферат-звязное, систематическое изложение проблемы на основе самостоятельного изучения нескольких источников, или одной научной книги, статьи. Подготовка к реферату развивает умение обобщать прочитанное и научно обоснованно его излагать.

Так, слушая лекции, студенты учатся самостоятельно работать, анализировать факты, делать обобщения и научные выводы. Основы знаний закладываются на лекциях, и потому от качества работы студента во время лекции зависит продуктивность других форм учебной деятельности. Первокурсники должны постоянно поддерживать внимание, слушая лекции. Нужно не отвлекаться, учиться волевыми усилиями поддерживать сосредоточенность.

Существует несколько рекомендаций по поводу правильного слушания лекций. Прежде всего, это поза слушателя - правильный выбор вертикаль-

нои посадки тела способствует сосредоточению внимания, и, наоборот, когда тело расслабляется, тоже самое происходит и с мозгом. Взгляд на лектора тоже должен быть сосредоточенным - так легче слушать. Необходимо распределять свое внимание: слушать, понимать и записывать.

Особенно важный материал студенты учатся конспектировать. Это требует предварительного обдумывания информации для дальнейшего написания, что способствует лучшему усвоению материала. Во время конспектирования лекций рекомендуется придерживаться следующих правил: записи по каждому предмету вести в отдельной тетради; научиться писать четко и быстро: использовать сокращения слов, условные обозначения; каждую главную мысль нужно фиксировать с абзаца; выделять главы, разделы, подчеркивать важные мысли, примеры.

Практические занятия на кафедре проходят параллельно лекционному курсу и имеют большие возможности рациональной связи самостоятельной творческой работы студента и направляющей роли преподавателя. На практических занятиях каждый студент индивидуально выполняет задания, а в случае затруднений получает консультацию преподавателя.

Во время самостоятельной работы на первый план выступают индивидуальные особенности студента, уровень организованности, самодисциплины, от которых в значительной степени зависит успех в обучении. Главным условием продуктивности практических занятий является предварительное ознакомление с теорией, чтение отдельных разделов учебника и усвоение основных положений данной темы.

Основной формой учебной работы студента при подготовке к семинару является самостоятельное изучение первоисточников, учебной и научной литературы. Кроме обязательного материала также необходимо ознакомиться с рекомендованной литературой, составить тезисы, выписать непонятные вопросы и найти на них ответы. На каждый вопрос семинара необходимо составить развернутый план ответа, подобрать иллюстрации теоретических положений.

На практических занятиях по гистологии, цитологии и эмбриологии студенты углубленно изучают микропрепараты с помощью светового микроскопа, знакомятся с современными методами и навыками экспериментирования. Практические занятия развивают у студентов инициативу, наблюдательность, самостоятельность в решении поставленных вопросов.

Самым сложным при изучении морфологических наук является дифференцировка гистологических структур и их элементов. Перед тем, как приступить к выполнению практической работы, студент должен знать что, как и в какой последовательности он будет делать. Только после этого обу-

чаючисьма пропонується відобразити основні структури мікропрепарату в вигляді малюнка і об означити основні морфологічні елементи в ньому.

Для забезпечення ефективної самостійної роботи студентів на практичних заняттях, викладачами нашої кафедри розроблено спеціальне методичне посібня для самостійної роботи студентів во время практичних занять, в якому складено алгоритм вивчення мікропрепаратів. Посібня включає також основні положення теми в вигляді схем, а також питання для самоконтролю к кожному практичному заняттю, к Модулям 1 і 2, що допоможе студентам зекономити время, краще засвоїти теоретичні знання і практичні навички, активізувати пізнавальну і творчу діяльність.

Вивчення в медичному університеті вимагає від студента великої уважливості і максимального напруження сил, систематичної самостійної роботи с книгою, в системі Інтернет, а на старших курсах - поруч з ліжком хворого.

Процес наукової організації навчальної і пізнавальної роботи студентів забезпечується організуючою роллю викладача, організацією власної діяльності студентом. Відсутність однієї з цих сторін дає низькі результати в навчанні.

Ефективність самостійної роботи студентів залежить також від навколишньої обстановки і робочого місця. В зв'язі с цим студентам цілком природно навчитися працювати в читальних залах, бібліотеках.

Для організації самостійної роботи студентів-первокурсників велике значення мають такі вказання: поступове входження в роботу; помірність і ритм в роботі; послідовність і систематичність діяльності; правильне чергування праці і відпочинку; зміна різних форм мозкової діяльності.

Загальноосвітні школи недостатньо знайомлять учнів с особливостями навчального процесу в ВУЗЕ, с специфікою навчальної роботи студента, пізнавальної діяльності, техніці умовного праці. Тому, організація навчального процесу в вищих навчальних закладах вимагає від всіх викладачів і деканів загальних зусиль.

Висновки. Таким чином, невід'ємною частиною організації самостійної роботи майбутніх лікарів повинен бути процес формування творчих умінь. Самостійна робота студентів повинна бути організована с урахуванням їх індивідуальних особливостей, а творчі завдання для самостійної роботи повинні мати різну ступінь складності.

Перспективи використання результатів дослідження. Самостійна робота студентів допомагає активізувати не тільки їх пізнавальну

деятельность, но и способствует развитию клинического мышления у будущих врачей.

Список использованных источников:

1. Андреев В. И. Диалектика воспитания и самовоспитания творческой личности. -Казань: Изд-во Казанского университета, 1988. -228 с.
2. Бокуть Б. В. Вузівське навчання. - Мінськ: Університетське, 1989.
3. Маслоу А. Г. Самоактуализация личности и образование: Пер. С англ/
4. Ин-т психологии АПН Украины. - Киев: Донецк, 1994. - 52 с.

MIRSKI A. , Cross-cultural aspects of the quality of life: Tolerance, cultural openness, empathy and dialogue	270
МИХАЙЛОВА Н.О., КОХАН О.М. , Розвиток іншомовної комунікативної компетенції студентів немовних спеціальностей у професійній сфері спілкування	286
МИХАСЮК К.В. , Практична підготовка як засіб формування професійної компетентності студентів коледжу економічних спеціальностей	294
НАГОРНА Н.В. , Педагогічні умови активізації професійного навчання студентів класичного університету	301
НЕЧИПОРЕНКО В.В. , Соціальна практика як засіб розвитку професійної та соціальної компетентності студентів педагогічних спеціальностей	309
НІКІТИНА І.В., ШКОЛЬНА Н.А. , НЛП як психотехнологія впливу у педагогічному менеджменті: початок дискусії	320
ПАВЛОВА А.В. , Интеллектуальные и личностные предикторы личностной самореализации студентов	326
ПІВЕНЬ М.І. , Психолого-педагогічна компетентність як інструмент професійного й особистісного саморозвитку курсантів льотного ВНЗ	336
ПІДГОРНИЙ А.В., НАЗАРОВА Т.М. , Фундаментальна підготовка бакалаврів у контексті забезпечення розвитку науково-дослідницької стратегії інженерної освіти	345
ПІСКУН Р.П., ШЕВЧУК Т.І., ХЛЄСТОВА С.С., ВАСЕНКО Т.Б. , Формування клінічного мислення та професійних компетентностей як один із пріоритетних напрямків вищої медичної освіти	352
ПОЛУДЕНЬ Л.І. , Модель формування професійної майстерності майбутнього дизайнера інтер'єру	361
РАГРИНА Ж.М. , Виды и формы диалогического взаимодействия «студент-компьютер» на занятии по русскому языку как иностранному в ВУЗе нефилологического профиля	369
РАЙЛЯНОВА В.Е. , Психолингвистическая природа речи	376
РУДЕНКО В.М. , Порівняльний аналіз критеріїв нормальності розподілу в педагогічних дослідженнях	386
САДОВА В.В. , Класифікація історико-педагогічних понять як дидактична проблема	397
САНІВСЬКИЙ О.М. , Педагогічна спадщина В.Сухомлинського у контексті запитів XXI ст.	404
САХНОВСЬКИЙ О.Є. , Еволюція меж сучасного мислення в умовах становлення інформаційного суспільства	414
СИРЦОВ В.К., ЗИДРАШКО Г.А., АЛИЕВА Е.Г., СИДОРОВА И.В., ФЕДОСЕЕВА О.В., ТАВРОГ М.Л., ВОЛИК А.А. , Организация самостоятельной работы студентов	419